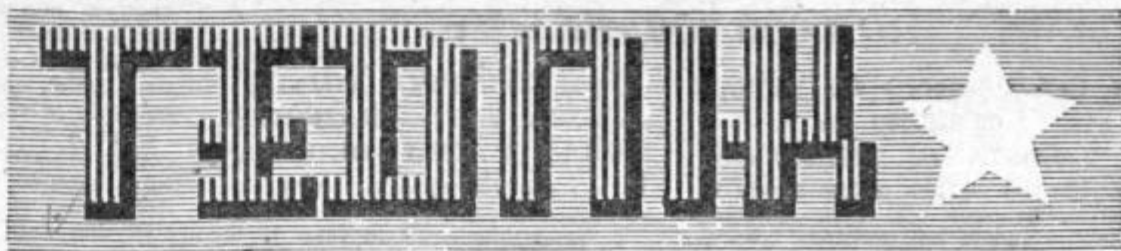

CELJSKI

LETO III.
23. 9. 1950
Štev. 38.
C E L J E

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE OKRAJEV CELJE-MESTO, CELJE-OKOLICA IN ŠOSTANJ

Vodstvo Železarne Štore in rudnika lignita Velenje so prevzeli delavci

V nedeljo je bil za štorovske kovinarje najlepši dogodek, kar jih najstarejši delavci v tovarni ne pomnijo. Nekaj mesecev manj kot sto let je že preteklo, odkar so tuji kapitalisti postavili v Štore železarno, šest let prej pa so odprli premogovnik. Nauk Marksa in Engelsa je tudi v vrstah štorovskih kovinarjev našel plodna tla. Delavci so se upirali izkoriščanju s stavkami. Kapitalistični režimi so preko sreskih načelnikov z orožništvom dušili upore, vendar revolucionarnega duha niso mogli streti v kalil. Med okupacijo so vodstvena mesta v tovarni zasedli petokolonaši.

Ko je delavski raured prevzel oblast v Jugoslaviji, so z vsemi silami začeli obnovljati podjetje, ki ga je poraženi okupator pred umikom temeljito opustošil. Ze leta 1946 so tovarniški delavniki zopet bruhali dim in v tovarni so dosegli večjo proizvodnjo kot v letu

V nedeljo so v dopoldanskih urah ropotali stroji. Delavci so na čast slovesnega dne delali tri ure. Ob devetih je ropot strojev prenehal in zadnja ognjena kača je švignila po prašnih tleh. Godba celjskih železničarjev je igrala Internacionalo. Delavci in namščenci z gosti so se iz vseh oddelkov zbrali v valjarni, kjer jih je pozdravil pomočnik ministra za težko industrijo Mijević, ki je izročil pozdrave Zvezne vlade in še posebej čestitke ministra Leskoška. Val navdušenja je prevzel navzoče, ko je pomočnik ministra predal ključke podjetja predsedniku upravnega odbora tov. Tugomiru Vogu.

Direktor podjetja Svetek je na kratko orisal zgodovino podjetja in obljubil v imenu vseh delavcev in uslužbencev, da bodo v svoji tovarni odsej še boljše gospodarili. Odkril je spominsko ploščo, kamor so kovinarji vsakalji sedele besede: Marks, Engels in

vograda do Celja. Po njegovi smrti so nasledniki zašli v škrpice in premogovnik prodali leta 1914 avstrijskemu državnemu erarju. Po prvi svetovni vojni je rudnik prišel zopet v državne roke in je v času med prvo in drugo svetovno vojno preživel najbolj kritične čase. Leta 1932 so morali zapreti zapadni revir, ker ni bilo odjemalcev velenjskega premoga.

Leta 1941 so Nemci vključili premogovnik v svoj bojni voz, pri čemer so jim partizani nekajkrat resno prekrizali načrte. Rudnik je bil med vojno tudi bombardiran, zato je ob osvoboditvi obupno izgledal. Velenjski rudarji, ki so zamenjali kramp s puško in sami pomagali rušiti naprave, da jih Nemci ne bi izkoristili, so se po osvoboditvi z vneto lotili popravila razdejanega rudnika. Ze pred koncem 1945. leta so spet dosegli predvodo v proizvodnji. Velenjski rudnik je postal v verigi rudniških bazenov nepogrešljiv člen. Njegov premog danes kurijo v industriji in ga kemičnim putem spreminjajo v druge potrebne proizvode.

Mnogo zanimivega iz preteklosti velenjskega premogovnika vedo povedati rudarski veterani 83 letni Zalesnik Iv., 79 letni Jan Jože, 76 letni Borovšek Miha, Valenčak Ferdo in 65 letni Čekon Jakob. Se dobro pomnijo 12 urni delavniki, ko so se spuščali v rove s svetilkami na olje, katero so morali sami kupovati in kopali premog z lastnim orodjem. Preživeči so dve težki nesreči, ki sta v zaporedku 14 dni zahtevali 41 življenj in 80 ranjenih. Ventilacija je bila beraška, tako da so morali s srajcami »pahati« nevaren plin treskavec. Mehanizacije ni bilo, vse je šlo na roko. Poleg eksplozij iz leta 1893 so se rudarji morali boriti tudi zoper vodo, ki je vdrla v jamo in zalila vse spodnje predele. Takrat je prepotrebna vodna črpalna nenavadno dolgo potovala iz Trbovelj v Velenje. Lastniki so zgagnjali konkurenco na račun rudarskih življenj.

Ostali je tudi spomin na dva neorganizirana »štrajka«, ki sta se tudi izjalovila. Največ so takrat trpeli rudarji priseljenci, kajti domačini so na svojih krpah zemlje nekako životalili. Politično življenje ni bilo preveč razgibano. Šele leta 1906 so ustanovili socialdemokratsko stranko, katere vodstvo je bilo na Češkem. Stranko sta ustanovila Zalesnik in Valenčak. V dobo dečovanja te organizacije spada tudi ustanovitev rudarskega konzuma. Po svetovni vojni je bilo posebno težko.

Dne 17. septembra 1950 so prevzeli rudnik. Slovesen program je bil obsežen. Poleg svečanega prevzema so proglašili tudi udarnike, racionalizatorje in novatorje. Proglašili so 40 udarnikov, dva že desetlet, enega osmlet itd. Osem racionalizatorjev je dobilo denarne nagrade. Med temi je tudi Franc Pirmovšek, ki je izdelal stroj za šivanje gumijastih trakov. Ivan Hribovšek že od junija dela za drugo petletko, ravno tako Karl Bamet, kar pa so zaradi slabe evidence ugotovili šele pred kratkim. Dnevno presegata normo do 30 odstotkov. Oba sta dobila v dar ročne ure. Letos bo v rudniku še nadaljnji osem delavcev izpolnilo petletni plan.

Mladinska organizacija v Cinkarni

Mar zato, ker je mladina slaba? Ne, tega nikakor ne smemo reči. Mladinci v Cinkarni so doprinesli dober delček k uspehom tovarne, ki je postala najboljše metalurško podjetje v državi.

Tovarniški komite je tega največ kriv. Oni razmišljajo, kako naj bi mladino obračali k sestanku, ne mislijo pa o tem, kaj bo mladina na sestanku delala. Mladina seveda noče hoditi na sestanke, kjer se nič koristnega ne silši. Če bi tovarniški komite bil bolj razmišljujoč, kako naj zgradi sestanek komiteja in pozneje sestanek mladine, bi verjetno imel več uspeha. Funkcionarji mestnega komiteja so Pavletu večkrat povedali, kako mora delati. Toda kaj pravi Pavle: »Rabimo žogo — če bi jo dobili, bi šlo!« Žoga je zanj agitaacijsko sredstvo. Kaj pa študij in prosvetno delo, udeleževanje v ostalih panogah fizkulture in ljudske tehnike?

Prav, dajmo mu žogo. Na zelenem polju bo tekač za njo 11 ljudi, kaj pa ošablj mladinci? Vsi menda ne bodo igrali nogomet. Pri vsem tem pa mladina še ni spoznana z novim zakonom o delavskih svetih, vojna na Koreji je marsikomu španska vas. Mladina cinkarno bi hotela marsikaj zvedeti, se mnogokdo udeleževati in več vedeti in enati. Če bo tovarniški komite bolj želje upošteval, klub Ljudske tehnike ne bo izumrl, teovadnice ne bodo prazne in rdeči kotček bo vselej obiskan. Predvsem pa bi morali biti funkcionarji komiteja najbolj o vsem tem poučeni, potem bi šele lahko druge učili.

Dosedaj pa vraga tega ni bilo. Mladina hoče pestrega življenja, pa je zaradi slabosti vodstva mladinske organizacije za marsikaj prikrajšana. Pijančevanje ni redka njihova zabava.

M. F.

Letošnji pridelek krompirja

in obvezna oddaja

Na letošnji pridelek krompirja je letošnja suša ponekod znatno vplivala in povzročila zelo majhen pridelek v primeru z normalnimi leti in pridelki. Da bi se kmetovalcem odločile čim pravilnejše obvezne oddaje krompirja, ki je takorekoč »vsakdanji kruh« delovnega človeka, so bile po nalogu MK na okrajnih ljudskih odborih postavljene posebne kmetijsko strokovne komisije, za ugotavljanje hektarskih donosov krompirja na licu mesta pridelovalcev po vsem okraju.

Obvezna oddaja krompirja v primeru z lanskega leta, je mnogo nižja in so jo kmetje zadovoljivo sprejeli. Seveda pa se še vedno najdejo gotovi špekulativno nastrojeni elementi in nergači, ki jim ni volja nobene stvari prispevati za skupnost, prvi pa so za godrnjanje, češ da ni tega ne onega. Isti primeri so se pokazali ob primerih ugotavljanja hektarskih donosov. V mnogih primerih se je pokazalo, da le ni tako slab pridelek, kolikor je tarnašnja, ki je ponekod že prišlo kar v navado in običaj. Pri tem so prišli nekateri večji kmetje prav posebno do izraza, ki so se bali pokazati svoj pridelek. Tak primer je bil konkretno pri posestniku Rataje Alojziji v Stopčah pri Grobelnem, ki je komisijo za ugotovitev ha donosa zasmehovala in ni hotela krompirja izkopati po njenih navodilih, ker je hotela prikriti visoki donos in pridelek krompirja, ki je eden najlepših v tem kraju. Enak primer je bil tudi pri Maši Gorjupju, Vrh — Grobelno. Ta ima

tudi najlepši krompir v vasi. Ker pa je hotel stvar prikriti, ko je bilo treba izkopati krompir z enega m² stehatati, je najlepše gomolje odvrnil, da komisija tega ne bo opazila, toda zelo se je varal. Oba sta hotela ugovarjati, da obvezni oddaji ne bo mogoče zadostiti, čeravno je za polovico manjša od lanskega leta, pridelek pa sorazmerno boljši. Povsem drugo stališče pa so zavzeli drugi manjši kmetje, ki so z oddajo zadovoljni in bili veseli, da se jim je ugotovil pravilni hektarski donos.

V nekaterih primerih pa celo krajevni funkcionarji zavzemajo povsem nepravilen odnos do gotovih gospodarskih nalog in hočejo obveljavljati svoj oportunistični odnos do skupnosti. Na primer v Šentpetru je bilo strokovno in tehnično ugotovljeno in dokazano, da je hektarski donos krompirja 80 mtc na hektar, kar je minimalno za najslabše hribovske vasi. Navzlic temu so na KLO-ju zanikali in trdili, da je samo 60 mtc. Stvarno pa hočejo le prikriti dejanski pridelek.

Hektarski donos krompirja v okraju je zelo različen. Vrti se nekako med 100 do 150 stotov na ha. So seveda gotovi primeri v hribovitih in pustih legah, ko pade donos tudi na 50 stotov na ha, toda temu je v glavnem kriva le suša. Na splošno pa je pridelek še vseeno nekako zadovoljiv z ozirom na izgled, ki so bili preko njegove vegetacijske dobe.

Pionirska organizacija na novih poteh

Pionirska organizacija, ki je na vzgojnem polju po osvoboditvi storila ogromno, se reorganizira in dobiva nove oblike.

V duhu vsestranskega razvoja in demokratizacije v našem javnem življenju so se pokazale tudi potrebe, da se odpravijo nekatere pomanjkljivosti in oblike, ki so se že preživele.

Ena takih pomanjkljivosti je bila, da je bila pionirska organizacija preveč šolska, premalo pa je nudila možnosti, da se mladina samostojno odloča po svojih željah in zanimanju. V takih pogojih ni bil v dovoljni meri omogočen samostojen razvoj pionirjev, kar pa gotovo ne odgovarja našim namenom in tudi ne more biti vzgojno. Naša stvarnost zahteva od nas samostojnih in sproščenih ljudi, ki z vso vedrino in veseljem urijo svoje sposobnosti in se tudi sami vzgajajo v smislu za red in izpolnjevanje dolžnosti ter se tako pripravljajo na življenje.

Za to osnovna organizacija po novem ne bo več četa, ampak odred. Zdrav odreda pa se formirajo skupine po interesih otrok. Take skupine bi bile na primer: skupine modelarjev, šahistov, planincev, ljubiteljev malih živali, vrtnarjev, plavalcev, pevcev itd. pod vodstvom starejšega človeka, ki ga veselijo deo z mladino in ima tudi potrebne sposobnosti v določeni panogi. Tu pridejo v poštev vsi, ki imajo pravičen pedagoški odnos do otrok, tako poklicni pedagogi, pa tudi drugi, kot na primer starši, a tudi mlajši ljudje.

Bistvena sprememba je tudi v tem, da vrhovno vodstvo pionirske organizacije preide od mladincev na starejšo organizacijo. Vsak odred vodi odredni svet, ki ga sestavljajo starejši ljudje, predvsem iz vrst staršev. V tem svetu ima vsaka interesna skupina, v kateri delajo pionirji, svojega zastopnika, ki ga deo s pionirji veseli. Tako je lahko število članov odrednega sveta po potrebi večje in bti morajo v njem tudi zastopniki staršev.

Neposredno vodstvo nad organizacijo pa imajo pionirji sami, ker le tako se lahko vzgajajo v samostojne ljudi. Deo odrednega sveta je torej v tem, da deo odreda načelno vodi in rešuje vsa problematika, ki je v zvezi z vzgojnimi pa tudi materialnimi vprašanji pionirjev. Posamezni člani sveta po strokah in zanimanju organizacije in vodi deo pionirjev v interesnih skupinah. Vprašanje discipline in drugih vprašanj, ki se nanašajo le na organizacijo, pa je stvar pionirjev samih.

Pregled nad vso organizacijo v okraju in načelno vodstvo ima okrajni pionirski svet, kjer so prav tako zastopniki posameznih skupin. Prav tako kot odredni svet ima svoj ožji odbor s predsednikom, tajnikom, a zastopniki skupin in staršev. Naloge okrajnega pionirskega sveta je toliko širša, da rešuje v okrajnem merilu vsa vprašanja, ki se nanašajo na vzgojo, kot pionirski svet in sploh vse ostale probleme, tudi materialne, in daje tudi svoje predloge navzgor na republiški pionirski svet v Ljubljani.

V smislu resolucije 3. plenuma CK KPJ o šolstvu se pritegnejo kot soodločajoč faktor pri vzgoji tudi starši. V odredne svete in v okrajni svet so poklicani vsi starši in pedagogi, ki imajo pravičen odnos do vzgoje plemenitega socialističnega človeka. Je to torej nekakšna starešinska organizacija, ki si iz svoje srede na širšem občnem zboru izbere svoj ožji operativni odbor.

V Celju smo imeli doslej štiri pionirske odrede, ki so imeli svoje seđe

na šolah. Po novi reorganizaciji pa se bo treba nasloniti ne na šole, temveč v prvi vrsti na terene, kjer je mladina doma. Razumljivo je, da otrok, ki hodi po uro daleč v šolo, od svojega odreda na šoli nima dosti. Organizacijo je treba prenesti tja, kjer je mladina. Zato bodo v bodoče predvidoma formirani v Celju odredi po terenih. Tako bi imelo svoj odred Gaberje z okolico, dalje Medlog z okolico, Breg-Potule, Zagrad svoj odred, enako oba mladinska doma v Celju svoj skupen odred, v katerega bi se lahko vključili tudi pionirji tudi izven teh domov, ki pa stanujejo v neposredni bližini, v centru mesta pa bi namesto dosedanjih štirih odredov bila dva odreda. Tako bi bilo za Celje predvidenih šest odredov. Za oddaljenejše vasi, kar pride v poštev v okrajih s širšim teritorijem, pa se osnujejo posebne interesne grupe, ki so vključene v najboljši odred.

V Celju se je sestel inčiativni okrajni pionirski svet, ki je o vseh teh stvareh razpravljal na svoji seji 19. t. m. in prevzel nalogo, da izvede organizacijo odrednih svetov na širših roditeljskih sestankih in s pomočjo vseh, ki so doslej delali s pionirsko organizacijo.

Na te občne zборе, ki bodo po liniji OF skicani v naslednjih dneh, iskreno pozivamo starše in vse ostale, ki jim je do vzgoje naših najmlajših pri srcu. Tako bo pionirska organizacija na novih poteh upoštevala vse dosedanje izkušnje in s pomočjo starešinskih svetov našla tisto obliko, ki je najbolj primerna otroški naravi. Tako bo tudi v vzgojnem pogledu rodila sadove, ki si jih vsi želimo in prav gotovo tudi starši, ki so tudi poklicani, da sodelujejo pri teh vprašanjih.

Delavski sveti so pričeli z delom

Po seji upravnega odbora delavskega sveta v Cinkarni, je je vršilo zasedanje delavskega sveta, katerega so se udeležili vsi člani. Na seji in zasedanju so obravnavali predvsem vprašanja produkcije, postavitev novih norm, reorganizacije podjetja itd. V valjarni so bile norme postavljene nepravilno, vooštevala se je samo kvantiteta. Po novem so preuredili norme tako, da sedaj delavci dosega postavljeni plan količinsko in kvaliteto. Lep primer socialistične zavrednosti sta pokazala ing. Pipuš, znani strokovnjak in racionalizator in ing. Stegenšek. Obvezala sta se, da bosta opravljala poleg svojega dela in v prostem času, deo, ki ga opravlja sedaj nemški strokovnjak ing. Irgang. Tesa ing. pa bo generalna direkcija uporabila na drugem večnem mestu. Glede znižanja administrativnega kadra, je napravil delavski svet sklep, da ga zmanjša za 64-namščencev, ki bodo premeščeni v delavnice ali na kmetijska posestva. Sistematična delavskih mest bo izbrana do 15. oktobra. Postavili so tudi različne komisije, kot n. pr. komisijo za znižanje polne lastne cene za racionalizacijo in iznačbe za reševanje delavskih spornih vprašanj za preskrbo tarifnih vprašanj in za živahni diskusiji o proizvodnji in polni lastni ceni, sprejetje odreda za odpravo izostankov in delomarnežev, sodimo, da bo cinkarniški kolektiv dosegel le lepše uspehe kot doslej.

V Tovarni emalirane posode se je vršilo zasedanje delavskega sveta 14. 9. 50. Tu so predvsem diskutirali poleg proiz-

vodnih vprašanj o tekmovanju in disciplini. Prisotni so konstatirali, da je član tekmovanja v začetku meseca padel. Groba napaka, katere se je pojavljala tudi po drugih kolektivih je ta, da so bila tekmovanja izvedena inkvizitno, proti koncu meseca, pred raznimi prazniki itd. Tako tekmovanje po nepotrebnem črpa energijo delavcem in nima tistega efekta kot enakomerno, stalno, tekmovanje. Na podlagi te analize, so sprejeli vsi navzoči sklep o šestmesečnem tekmovanju, ki bi trajalo od 1. 10. 1950 do 27. 4. 1951 v počastitev 10 letnice OF. Tekmovali bodo v treh točkah: V proizvodnji, politično ideološkem delu, in pomoči frontnim organizacijam (povezava delavca in kmeta). Izrazite primere nediscipliniranosti bodo v bodoče najstrožje kaznovali. Glede vajencev, ki so se nekako prevzeli je sprejet sklep, da bo za vsakega vajenca posebej odgovarjal, predelavec ali pomočnik. Tako bo brezplodno letanje vajencev po tovarni odpadlo. Število administrativnih moči so znižali od 173 na 85. Sprejet je bil sklep, da bodo s prostovoljnim delom pomagali radiatorskemu oddelku.

Delavska sveta v Cinkarni in Tovarni emalirane posode sta pravilno razumela vlogo delavskega sveta, pričela sta obnem z borbo za dvig proizvodnje, neizprosno borbo proti birokraciji in delomarnežem, ki so glavne kibe vseh podjetij. Tak začetek je pot k uspehom podjetij.

Kovinarji volijo delavski svet

1939. Petletka je zatekla kovinarje pripravljene za načrtno gospodarstvo. Napovedali so tekmovanje vsem črnometalurškim podjetjem v državi. V podjetju so razglasili veliko število udarnikov, racionalizatorjev in novatorjev. Priborili so si zastave Centralnega odbora sindikatov kovinarjev in Zvezne vlade v trajno last in postali najboljši črnometalurški kolektiv v državi. (Pravilno lahko ocenijo njihove zasluge le tisti, ki tovarno pozna, kajti v sto letih se je menjalo veliko gospodarjev, a nihče ni poskrbel za izboljšanje delovnih pogojev.)

Lenin so učili: TOVARNE DELAVCEM. Prvi izvedel tovariš Tito. Štore, 17. septembra 1950.

Kovinarje so ob tej priliki pozdravili tudi sekretar Centralnega odbora sindikatov kovinarjev Lukič, direktor Železarne Jesenice Torkar in direktor Tovarne emalirane posode Peperko. V imenu celjskega garnizona je delavcem častital komandant garnizona.

Pomočnik ministra je v imenu G. O. Z. S. J. izročil delavcem prehodno zastavo. To je že tretja zastava, ki jo je kolektiv prejel za svoje požrtvovalno delo. Dve zastavi ste že njihova trajna last. Zastavo je sprejel eden najboljših štorovskih kovinarjev, udarnik Renčelj, ki je obljubil, da bodo delavci vztrajali pri izpolnjevanju nalog in tudi to zastavo sadržali v trajni lasti.

VELENJSKI RUDAR V SVOJEM OKNU GOSPODAR

Leta 1875 je Franc Mager v Saleški dolini vrtal v globino in odkril deblaste plasti lignitskega premoga. Deset let kasneje je plemeniti Daniel Lapp iz Monakovega nadajeval započeto deo. Sedanji glavni jasek je bil dogotovljen leta 1889. Podjetnik se je spričo poaščenega bogastva odločil zgraditi normalno železnico od Dra-

V Celju-okolici so presegli vpis drugega ljudskega posojila za 8,000.000 dinarjev

**V CELJU-MESTO SO VPISALI
11.633.500 din
V ŠOSTANJU 9.322.900 din**

V vseh treh okrajih je bilo opaziti posebno živahnost pri vpisu ljudskega posojila zadnje dni. Nekateri kolektivi in ustanove so se v ponedeljek popravili vpisane vsote ter se uvrstili med najboljše. V Celju-mestu so se najboljše izkazali delavci, ki so vpisali 5.756.400 d.n. Cinkarnarji so se v zadnjih dneh znatno povzpeli ter dvignili skupno vsoto za 300.000 din. Kolektiv Tovarne emajlirane posode pa je vpisal 1.138.400 d.n. Med najboljše kolektive so se uvrstili SAP, Avtoobnova, kolektiv bolnice, GAP in še nekateri drugi.

V gotovini je vpisano 8.271.000 din. Pri terenskih odbori so na prvem mestu I. in II. četrti, sledijo III. četrti in Jožefov hrib. Slabši pa je bil odziv tam, kjer prevladujejo veliki kmetje. Med te štejemo Dobravo.

Veliko vlogo so odigrali pri vpisu aktivisti. Kjer so ti pravilno razložili ljudem pomen posojila, kjer so se pogovorili po domače in prijazno, uspeh ni izostal. Tisti aktivisti pa, ki so bili na terenu le zato, da so »preživeli« svojo delovni čas, seveda niso imeli uspeha. V mestu moramo pohvaliti predvsem tovariša Batistuta, ki je vodil poleg terenske pisarne še vpis ljudskega posojila v IV. četrti, tov. Vebra v Zavodni, tov. Mačkovo v I. četrti in tov. Olipa Franja v II. četrti.

Pripadniki celjskega garnizona

so vpisali 1.509.600 dinarjev

Pripadniki Jugoslovanske armade so po vsej državi vpisali visoke vsote ljudskega posojila. V celjskem garnizonu so kmalu po razpisu drugega ljudskega posojila priredili miting, na katerem so vojakom, podoficirji in oficirji sklenili vpisati 1.176.000 din. Brez posebnega prepričevanja so bili pripravljeni vpisati vsi pripadniki celjskega garnizona svoj delež do zadnje-

**LASKO, SOCKA, VOJNIK,
VIŠNJA VAS — NAJBOLJŠI
KRAJI V CELJU-OKOLICA**

Za II. ljudsko posojilo je v okraju Celje-okolica bilo vpisano 21.500.000 din. V razmeroma kratkem roku 18 dni je prebivalstvo okraja Celje-okolica s svojo udeležbo pri II. ljudskem posojilu ponovno dokazalo svojo zavednost, saj so vpisali 21.500.000 din.

Ce primerjamo to številko z vpisom in zneskom prvega ljudskega posojila v letu 1948, ki je znašal 13.000.000 din, vidimo, da je letošnji znesek večji za več kakor 8 milijonov, torej presežen za 65 odstotkov napram letu 1948.

Največ so v okraju Celje-okolica vpisali delavci in nameščenci, ki so od predvidenega zneska 7.433.000 din vpisali 11.194.200 din.

V mnogih krajih je bil predvideni znesek znatno presežen, kot n. pr. Socka 101, Vojnik, 105, Višnja vas 104 odstotke. Najvišji presežek je bil v Laškem in sicer je bil dosežen z 167 odstotki.

Dobro so delali krajevni aktivisti in komisije pri vpisu II. ljudskega posojila v Dramljah, Dobrni, Petrovčah, Rimskih toplicah, Sv. Juriju pri Celju in drugod.

Sedaj, ko je vpisovanje zaključeno, pa čaka krajevne in osnovne komisije še važna in odgovorna naloga, da vsakega I. v mesecu poberejo vse obroke tako dolgo, dokler ne bo vsa vpisana vsota tudi vplačana.

Marko 4500 din in Jakopovič Jusuf 4000 din. Vsi trije so dali svoje zasluge, ki so jih prejeli za nadurno delo na prostovoljnih akcijah. V tej enoti ni bilo vojaka, ki bi dal manj kot 1000 din.

Med vsemi vojniki je najboljši Jovančević Miloš, vojak enote kapetana Zuančiča, ki je vpisal 7000 din.

Starejši vodnik Pantelič Čedomir je posodil 13.000 din in je znesek tudi takoj vplačal. Odrezal se je tudi starejši vodnik Čosić Milan, ki je vpisal 8000 din.

Tudi kontrola je potrebna

Lenin je ljudsko inspekcijo označil za neločljivo od ljudske oblasti. Kdor ima oblast v rokah, mora nujno imeti tudi kontrolo. Ljudska inspekcija ima vse večji pomen, kot smo mi to dosedaj razumeli. Ljudska inspekcija je pri nas od ustanovitve naredila mnogo koristi, seveda tudi napak ni manjkalo. Zaradi tega bomo odsej lahko pri novih volitvah v ljudsko inspekcijo na podlagi bogatih izkušenj postavili to vprašanje na trdno podlago.

Nujno je, preden spregovorimo o volitvah, pogledati nazaj na delo ljudske inspekcije v preteklosti. V Celju smo v okviru OF imeli 22 grup. Vodje teh grup so imeli celo tridnevne seminarje in nekaj poučnih skupnih pregledov po terenu. Nekaj izvoljenih ljudi sicer ni prišlo niti po izkaznice, vendar je v tem letu delovalo v Celju 39 moških in 37 žena članov organov ljudske inspekcije. Po-vedeti je treba, da so žene posebno globoko posegale v reševanje vsakodnevnih vprašanj, včasih so bile že kar preveč revolucionarne in so pozabljale na tekoče današnje dni, ki niso vzrok »malomarnosti« ljudi, ki so jih kontrolirale. Njihova doslednost se izraža v pritožbah, češ, da »grešniki« niso bili kaznovani.

Pri vsej tej navdušenosti žena-članice grup pa so večkrat postale tudi pristranske. V trgovinah, kjer so navadno kupovale, so ob pregledih rade malo zamežale, boječe se zamere, ker bi pri razdeljevanju redkih predmetov bile prikrašane. Od 15. dec. 1949 do junija 1950 so člani ljudske inspekcije naredili 242 pregledov. Pri teh pregledih je sodelovalo 762 članov in članic. Kakšen je bil uspeh teh pregledov? V 32 primerih so inspektorji sami rešili vse zadeve. Mestni kontrolni komisiji so dali v postopek 14 primerov, trgovinski inspekciji 7, stanovanjski komisiji nad 40, mnogo primerov tudi uradu za preskrbo, javnemu tožilstvu itd.

Po izvedbi vseh teh ukrepov uspeh ni izostal. Povsod je čutili izboljšanje odnosa do narodne imovine, čistoča, red in pravičnost pri razdeljevanju predmetov široke potrošnje itd. Vendar uspeh še ni popoln. Ugotovitev, da so kazenski postopki za krivice preblagi, drži. Vsekar kor »grešniki« popravljajo. Veliko težji slučaj pa je nastal z onimi ki namerno grešijo, vsled »lovske« strasti na dobiček. Ti ljudje se znajo dobro skriti, da celo dobro izurjen kontrolor zapravi dosti časa, preden jih potiplje v živo, če sploh uspe.

Pri vsem tem je treba pripomniti da uspešnega delovanja ljudske inspekcije brez sodelovanja množic ne more biti.

jejo šola s strnjnim poukom, toda izven šole so prepuščeni samemu sebi in ulici. Učenec Mužič Stanko je tudi brez staršev ter si pomaga v večernih urah s tem, da obira češnje in breskve že kjer koli na Anskem vrhu. V jeseni se znajde s tovariši v sadonosnikih tudi za gradom. Ta dejstva moramo pri vsem šolskem delu brezpogojno upoštevati.

Klic po internatu postaja iz dneva v dan glasnejši in če nam je zares na tem, da bi naša mladina doživljala lepšo življenjsko vsakdanost v mladi socialistični domovini, potem pomagajmo graditi, kajti preusmeritev strokovnega šolstva se lahko izvrši z dejanji in ne samo z besedami!

F. K.

Živinorejska razstava

v St. Furju pri Celju

»Odlična živina da več mleka in več mesa«, tako je pisalo na vrodu okrašenega razstavnega prostora v St. Furju pri Celju, kjer se je vršila živinorejska razstava.

Razstave so se udeležili rejci živine državne, zadružne in privatne sektorja. Na razstavo so prignali res prvovrstno živino rodovniškega porekla. Razstavljenih je bilo 110 komadov,

od tega 10 odraslih bikov, 57 krav, ostalo je bila mlada živina, bčci in telice.

Od državnega sektorja se je najbolj izkazal bik »Drav« montafonske pasme, last veterinarske bolnice v Celju, ki ga uporabljajo za umetno oplođitev krav in telic. Ta je dobil oceno Ia, ki je bila na razstavi najboljša. Lepe bčke je razstavilo tudi državno posestvo St. Jurij pri Celju. Njihov bik Frido je dobil II. oceno.

Od privatnega sektorja je razstavil najlepša bčka posestnik Zdošek Jožef iz Podgorja, po imenu »Diko«, ki je dobil oceno I. Tudi ostali bčki niso bili slabi in so dobili pozitivne ocene.

Najlepše krave so imeli: od državnega sektorja Veterinarska bolnica v Celju, od katere krava »Silva« pomurske pasme je dobila oceno Ia. Mlečnost te krave znaša 3700 l letno.

Najboljše krave od državnega posestva St. Jurij pa so bile: »Vreča«, letna molznost 1845 l in »Gora«, molznost 1400 l, obe pomurske pasme z oceno Ia.

Od državnega posestva Medlog je bila najlepša krava »Beba« z letno molznostjo 2000 l, ki je dobila oceno Ib montafonske pasme.

Lepo živino montafonske pasme je razstavila tudi ekonomija Tovarne emajlirane posode, Smartno v R.d. Od privatnikov so imeli najboljše krave Peplinak Franc, Ožbald pri Ponikvi, katerega krava »Mura« pomurske pasme je dobila oceno Ib. Oceno Ib so dobile tudi krave »Ada« pomurske pasme z letno molznostjo 2000 l last Mravljak Ivana iz Šibenika in krava »Iliša« pomurske pasme z oceno Ia last Zdošek Jožefa iz Podgorja.

KAJ DELA LJUDSKA INSPEKCIJA V LUČAH

Tako so se vpraševali potrošniki, ki kupujejo pri Okrajnem magazinu v Lučah. Očitno je bilo, da Kristina Počivavsek ne vodi poslovanja v redu. Vpraševali so, vendar niso znali zbuditi ljudske inspekcije. Potrošniki so stresali svojo jezo na ljudsko oblast, čeprav bi oni kot volivci lahko sami naredili konec napakam.

Člani generalne kontrole v Okrajnem magazinu Luče so ugotovili tele malomarnosti in zavestne napake: Poslovodnica Kristina Počivavsek je samovoljno navijala cene blagu garantirane in proste prodaje. Za tekstil je rezala strankam preveč točk, povzročila je primanjkljaj v skladišču itd. V avgustu je dobila 11 bluz dvojnih velikosti in cen. Pri bluzah je oslepila potrošnike za 72 točk in 168 din. Pri prodaji »Miki bluze« za ženske, je ogojufala kupce za 20 točk in 280 din. V desetih dneh je odkodovala potrošnike pri nakupu tekstilnega blaga za 110 točk in 1247 din. Tudi pri drugih predmetih je dvigala ceno. Poper je imel ceno 143 din, prodajala ga je po 250 din, steklenica radenske slatine stane 12 din, prodajala jih je po 15 din, itd. Pri sladkorju je imela primanjkljaja za 4,24 kg in pri mliku 9,85 kg. Izgovarjala se je, da ji to manjka zaradi »stavnice«. Toda čigave?

Kontrola prodajnih cen za več mesecev nazaj je bila popolnoma onemogočena. Na paragonске bloke je lepila odrezke kart, ker niso imela drugega papirja. Da bi prikrija vse to, je samovoljno opustila kar toliko za prehranske predmete. Pri obratovanju je se rada »zmotila« tudi za 100 din. Lani je imela Počivavsekova 65.000 din blagovnega primanjkljaja, zato je letos pohitela, da stare grehe pokrije z novimi. Letošnji presežek znaša 52.000 din. Če bi kontrola ne prila tako zgodaj, bi podjetna poslovodkinja plačala stare dolgove na račun potrošnikov.

Kristina Počivavsek se bo morala za svoje neposteno poslovanje zagovarjati pred sodiščem. D. G.

stopite kam, pa pogledajte, da je v vsaki gozmarčni sobi večina samo po ena oseba. Včasih pa je kje soba, ki je sploh prazna. Sedaj bo po redukciji še več praznot. Ljubljanski listi so se nekaj pisali o tem. Kako trditmo prostor, za danes en sam primer. Tam, kjer zavzema danes Putnik veliko sobo, je imela svoj čas prostore Ljubljanske kreditne banke. V tistih prostorih je delalo do začetka likvidacije banke vsega 12 oseb, in res delalo. Prostora za stranke pa je bilo točno petina tega, kar je danes namenjeno Putnikovim strankam, a bilo jih je gotovo neprimerno več, menda, menda.

Če bi se po pameti in vneto lotili dela, bi marsikaj zboljšali v teku enega meseca. Vsega pa ni mogoče urediti, ker je reč pač zavezoena. V. G.

Posvetimo več skrbi vzgoji industrijskemu obrtniškem naraščanju

Pred dnevi je pričela z rednim, strnjnim poukom tudi šola za učence kovinarske stroke in šola za učence raznih strok. Zadnja ima svoje učne prostore v prenapolnjeni II. gimnaziji v obrtnem domu, kjer vse delo ovira hrupen promet v Vodnikov ulici.

S prirejanjem tromesečnih tečajev je učiteljsvo v šoli doseglo pomembne uspehe v vzgojnem in izobraževalnem smislu, vendar moramo nujno naglašati, da se izvenšolski vzgoji, ki predstavlja važno dopolnilo šolskega sistema izobraževanja in vzgajanja posveča vse premalo skrbi in pozornosti.

Resolucija tretjega plenarnega zasedanja CK KPJ jasno naglašja, da moramo nuditi učencem v gospodarstvu vsako pomoč v moralnem in materialnem pogledu, ker le na ta način bomo lahko uspešno povečali ideološko, politično in kulturno delo med mladim kadrom, ki prihaja iz delavskih vrst.

Šola za učence kovinske stroke je rešila vprašanje učnih prostorov na ta način, da se je preselila iz Mladinskega doma v lasten internat, čigar notranji deli so podprti z lesenimi podporniki, ker obstaja nevarnost, da se bo strop zrušil. Šola za učence raznih strok s 155 učenci je brez internata. V času šolanja bi morali učence vseh strok postaviti tja, kamor spadajo: v internate!

Tisoč kvalificiranih delavcev-kovinarjev je odšlo v produkcijo in če bi imeli za naše mlade graditelje socia-

lizma vsaj malo več razumevanja, bi lahko — tudi s prostovoljnim delom — postavili dom, kjer bi učitelji svoje vzgojno poslanstvo ob pomoči dobrih vzgojiteljev uspešno vršili.

Nehote se nam vsiljuje vprašanje, kako je bilo mogoče, da LMS ni spoznala, brezbriznega, naphnjenega in neambicioznega mladega vzgojitelja Peterje Marjana, ki je bil pri svojem vzgojnem delu poln čmerikavih ljubezenskih življih do tečajnice-zlatarke. Njegova tipljena odlika je bila breznačelnost in neznanje. Kadar uspehi v šoli niso na zadovoljivi višini, ugotavljamo: učenec nima zadostne predizobrazbe, je brez kritičnega mišljenja, predpostavlja manuлно delo duševnemu, volja pomanjkljiva itd. itd. Ali niso vsa učencova dejanja odvisna od najrazličnejših telesnih in duševnih vplivov, dispozicij in okolja? Niso redki slučaj, da zavladava v šoli atmosfera desinteresanosti! Duševna pasivnost ni enostaven pojav, temveč ima svoje globoke korenine.

Učenec 3. a razreda Končan Drago je brez očeta in vdrzuje svojo mater. Pantner Anton, kovinar iz Tovarne emajlirane posode, je brez staršev. Volavšek Božo odhaja z doma ob pol 5 jutraj, ves dan brez tople hrane in se zvečer z vlakom vrača domov. Dekleva Mirko je tudi učenec 3. a razreda ter zapušča dom ob tri četrti na pet in je tudi ves dan brez tople hrane. Številni so oni učenci, ki obisku-

Dr. Jos. Tominšek:

Pojdimo zopet v šolo

Pojdimo za kako minuto, se razglejmo, vmislimo in recimo eno, dve...

Slovenci so se od nekdaj radi šolali, učili. Najlepša hiša v vasi je in mora biti šola; na njo so ponosni; najobčutnejši udarec je bil, če so ob prevratih zadnje vojske ti ali oni razdeljali šolsko poslopje in so otroci ostali brez pouka. Tudi zdaj opazujejo kritično, ali je šola zunaj in znotraj v dostojnem stanju, očistena, v mrazu dobro in dovolj zgodaj zakurjena — saj so se otroci prišli radi v šolo gret... No, vidni so tu pa tam nedostatki; te pogledajte si jih, kje in kateri, in jih hitro odpravite, šola ne strpi čakanja, odlašanja, posebno ne v novi državi!

Nepismenih, analfabetov med Slovenci sploh ni; o njih govoriti pri nas je anahronizem. Knjižni jezik imamo Slovenci izza leta 1584, ko smo na osnovi mnogih, obsebnih, vzorno napisanih knjig dobili prvo slovnico svojega jezika, Bohoričovo. In naši otroci že nad osemdeset let obvezno obiskujejo osnovno šolo, kar ravno izključuje nepismenost. Pogrešno je bilo zato, da se je pri sedanjih ureditvah šolstva s Slovenijo postopalo po merilu zaostalih držav. Ta pogrešnost je zlasti očitna s šolobveznostjo s 7. letom, namesto pri nas prej nad 80 let udomačene in preizkušene 6. letom, ko je naša mladina res zadosti in v

vseh ozirih za šolski pouk dorasla. Naši razgledni šolniki so se zastojni upirali temu degradiranju naših otrok na lubo teoretične uniformnosti s slabše razvitimi. Naši otroci izgubijo s tem eno leto pouka, pouk sam utrpí škodo v poznejših letih. Naši šestletni otroci potrebujejo in zahtevajo stvarno zaposlitev, da niso sebi, staršem in družbi v breme in nadlego. Pripomoček in nadomestek bi mogel in v naših razmerah moral biti Dom igre in dela (DID). Mari že imamo tu in kje take, potrebam dovolj ustrezne DID? Nima- mo jih in, če bi jih imeli, bi zahtevali nekako isti tvari in osebni aparat kakor redni šolski razred; ali potakem ni umestnejše, da se s tem letom začne redni šolski pouk? Dokler pa nimamo ne enega ne drugega, se pač nekateri šestletniki ob ugodnih in rednih rodbinskih razmerah zaposlijo kakor kol: v hiši, na vrtu, na polju, kot člen »kake« pri mesarji; a drugi pohajkujejo po ulicah, se vrtihotapijo v vrtove, lomastijo po parku, po nasadih, po gozdu, se družijo v klape kot tihotapci, izvidniki, partizani, večkrat a raznim, skoraj pravim orožjem, ki z njim v

resni šali tuintam ogražajo sebe in pasante. Torej? V šolo z njimi ali v DID!

V šolo hodijo otroci radi; kar rajši so tam nego doma. Niti počitnice se ne veselijo tako, kakor bi kdo pričakoval. Prosti dni jim je kar preveč, ko n. pr. zaradi konferenc i. s. l. ni pouka, takisto ves dan ne, če pojde šola v kino ali gledališče. Preveč je tudi dnevnih skrditev pouka, pač prisiljenih zaradi premalega števila in prezaposlenosti učnega osebja.

Pri pouku v šoli in uku doma je v splošnem najboljša volja i pri učitelstvu i učencih. Moreča, dobro voljo ubijajoča ovira je pa še vedno trajajoča nedostojnost v učnih sredstvih in elementarnih šolskih potrebščinah. Tako stanje bi ne smelo trajati niti eno leto; kaj šele več let! To zbuja nevoljo, polagoma prezir; resno škoduje ugledu državne uprave. Urejeno šolstvo je najočnejši znak zdrave, krepke države. Pravilno in napredno je, da vzdržujemo stare šole in jih, morda z novimi naslovi (kar je postransko), v smotru še dvigamo ter ustanavljamo po časovnih potrebah nove tipe šol in tečajev. Ta pomnoži-

tev zahteva vsestransko povečanje marsikaj specialnih potrebščin, osebnih in stvarnih. Učno osebje se je, vsaj številčno, za silo nabralo, kajpada z mogoče riskantno super- ali avtokvalifikacijo, pa tudi s preobremenitvijo. Preveč, zares sramotno pa zaostaja v stvarnem oziru. Učnih knjig še vedno ali sploh ni ali so redkost, izven knjigotrštva dobitne le, se zdi, s posebno legitimacijo. Pravcata gonja je za kakim starim izvadom pri predmetih brez knjig. Kar pa je knjig že izšlo, te so večkrat tipografsko ohlapne in slabo opremljene, da kmalu raspadajo. Nujna naloga šolske uprave je, da obnovi in strogo izvršuje stare predpise, po katerih se šolske knjige za rabo odobrijo šele, če so tiskovno in opremno po določenem merilu odlične, vsebinsko preresetane po večkratni, vsaj dvojni, neodvisni in zaupni kritiki poklicnih strokovnjakov.

Pravi učitelj je in bodi neodvisen od učne knjige; on predava po svoje, zbuja večje zanimanje in veže pozornost. Treba pa je, da jedro narekuje, marsikaj zapiše, nariše na tablo, a učenci pišejo, preprišejo. Knjig torej ni treba? Za nekatere, n. pr. realne predmete, se potrpi, če je učitelj spreten in obziren; brezpogojno pa mora vsak učenec imeti v rokah čitanko in zemljevid. Nadomestno narekovanje in zapisovanje pa

je brezuspešno in spravlja vestne učence v zadrego in zlovilnost, ko ni dobiti dovolj ne zvezkov, ne svinčnikov, niti navadnega papirja, ne peres — kako si naj učenci delajo beležke, tudi ko bi tintniki ne bili tako suhi, kakor so! Kako naj rišejo zemljevide in drugo? Taka siromaščina v državni šoli bi se ne smela niti pojaviti kdaj! Povsod drugod je popuščanje prej znosno!

Te zunanje nepovoljnosti odpravite takoj in dajte šoli zunanji blesk; notranje veljavo bodo času primerno dvignili učitelji in učenci sami, podprti v duhu današnjega napredka. Saj je že zdaj mladina očitno postala samostojnejša, zavednejša in si, vkleknjena celo v banalne sponse, pomaga sama. Dobro čuti, da jo čaka in kliče novo življenje. Zanj se mora in hoče pripraviti. Kako? Marsal Tito pri vsaki priliki resno — ljubeznivo pravi, naj se mladina — uči. Temeljnost znanja, dejstev, resnic, res s trudom pridobljena, je nepremakljiva pogoj. Ideje, načela, vrline značaja se ne naučijo v klopi, ampak v dejanju, s čini. Tako predvsem socializem. Dovolj obširen delokrog zanj se odpira mladini vseokrog, neposredno že v medsebojnosti; z deli ji ga s posnemanjem kaže, pravi naš socializem!

KULTURNI PREGLED CELJSKEGA TEDNIKA

Pred prvo sezono

poklicnega Mestnega gledališča v Celju

Poverjenstvo za prosveto in kulturo pri MLO v Celju, je letos razpisalo avdicijo za poklicne igralce, na kateri je komisija izmed 35 udeležencev spoznala 12 kot sposobne za poklicne igralce. Po odredbi ministrstva za znanost in kulturo morajo vsi ti kandidati absolvirati trimesečni gledališki tečaj v Ljubljani, nakar bodo angažirani kot poklicni igralci celjskega mestnega gledališča. Tako bo moglo gledališče pričeti z rednim študijem repertoarja predvidoma s novim letom 1951. Ker ministrstvo za prosveto zaradi pomanjkanja učiteljskega ne pristane na to, da bi prešli dve učiteljici, ki sta bili spoznani pri avdiciji kot sposobni, iz učiteljskega v igralški poklic, razpolaga gledališče trenutno le z 10, oziroma 11 igralci in igralkami, ker dobimo eno igralko s 1. januarjem 1951 z akademije za igralstvo umetnost. Če bi se zgodilo, da eden ali drugi izmed tečajnikov tečaja ne bi z uspehom končal, niti to število ni sigurno. Z 11 igralci pa ne bo mogoče forsirati dobro delujočega poklicnega gledališča, zato bo na vsak način nujno, da dobimo primerno število igralcev in igralk z akademije in bo treba tozadevno na merodajnih mestih storiti potrebne korake.

Ker bo mogoč naš ansambel pričeti s študijem šele po novem letu, ne bomo mogli odpreti prve sezone celjskega poklicnega gledališča pred marcem 1951, če računamo za študij 2 meseca. Kakor vidimo, bo najbrže nemogoče študirati dveh del obenem, ker bo igralski kader premajhen, če ne dobimo vsaj 8—10 igralcev z akademije. Ker se sezona konča koncem junija, moremo misliti kvečjemu na 3 dramska dela, ki bi jih mogli vprijeti v letošnji sezoni.

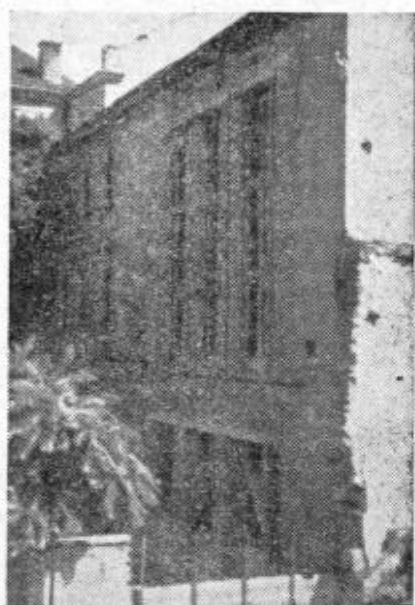
Iz napovedanega je jasno razvidno, da je za to sezono skrajno težko sestaviti repertoar, ki bi bil z ozirom na prvo sezono celjskega poklicnega gledališča kolikor toliko reprezentativen in dostojno izvedljiv. Kljub temu pa moramo storiti vse, da bo otvoritvena predstava prve sezone celjskega gledališča tako po izbiri dela kakor po izvedbi taka, da bo upravičila naziv našega zavoda — naziv poklicnega gledališča!

Repertoar sodobnega gledališča, ki hoče vršiti svojo kulturno-vzgojno nalogo, mora upoštevati troje:

1. Vsekakor mora biti zastopan klasični in antični repertoar. Vsi sodobni progresivni teatri črpa vedno nove, sveže sile iz bogate zakladnice klasične in antične dramatike. Če hočemo biti napredni, ne moremo biti brez klasične, ki je neizpraven vir bogastva za vsakega resnega teaterskega človeka. Z iskanjem idejnih vrednot v klasičnih delih Shakespeara, Schillerja, Calderona itd. pa je stvar taka: (Kot je točno formuliral tov. Grobelnik, ki mi je te dni o tej temi pisal sledeče) »Vsakdo, ki odloča o vrednosti tega ali onega, zlasti klasičnega dela, naj si zapomni, da ima v razredni družbi vsaka umetnost svoje razredne kvalitete.« (G. Grobelnik) Iskati, recimo, Shakespearejem »Othello« sodobnih političnih gesel ali parol, bi bil absurd. Se večji nesmisel in dokaz popolne ignorance v najosnovnejših nalogah in intencijah sodobnega progresivnega gledališča pa bi bila trditve, da zaradi tega »Othello« današnjemu človeku ni

ma kaj povedati in da ga zaradi tega ne kaže vprijeti. Veliki ruski literarni kritik Belinski je napisal o »Othello« sledečo, za vse čase merodajno sodbo: »Kaj je nenavadnega ali pesniškega v vsebini Shakespeara »Othello«? — Maver je ubil strastno ljubljeno ženo iz ljubosumnosti, ki jo je namenoma podžgal v njem prekanjen lopov (Jago): ali ni to banalno in do trivialnosti vsakdanje? Ali ni napisano na tisoč povesti, romanov in dram, katerih vsebina je — da ubije mož ali ljubimec iz ljubosumnosti nedolžno ženo ali ljubico? A do vsega tega tisoča pozna svet — samo enega »Othello« in samo tega občuduje. To pomeni, da vsebina ni v zunanji obliki, ne v zapletu raznih naključij, marveč v umetniški zamisli, v likih v sencah in prelivi lepote, ki so se mu začetili v domišljiji še preden je prijel za pero, skratka — v stvariteljski koncepciji« — Toliko glede »idejnosti« »Othello« in glede »aktualnosti« njegove uprizoritve.

Kar se tiče zasedbe v Celju, sem prepričan, da ni težav — tudi profesor Mahnič, ki naš ansambel pozna in ki bo kot eden glavnih predavateljev na gledališkem tečaju v Ljubljani imel dovolj prilike poznati vsakega našega bo-

Po obnovi kliče gledališko poslopje

dočega igralca do kosti, je izjavil, da si upa s tem ansamblom prevzeti vso odgovornost.

Preostane samo še eno: Na zadnjem sestanku umetniškega sveta je padlo mnenje, da bo ministrstvo v primeru, če bi hoteli kot poklicno gledališče uprizoriti »Othello«, uprizoritev prepovedati. Prepričan sem, da je to izključeno. Če vprijeti Jago Cankarja, Krajgerjevo »Školjko«, Kreftovo »Celjske grofe« in v pretekli sezoni »Kranjske komedijante«. Vsakokrat smo slišali iz Ljubljane zafrkljive, omalova-

žujoče pripombe in blagohotne nasvete, naj bomo vendar pametni in ponižni? To vendar ni repertoar za amatersko gledališče, to so avtorji in dela, ki se jih sme lotiti le poklicno gledališče! Danes smo poklicno gledališče — pa spet ne bi smeli vprijeti del, ki so vendar baje domena le poklicnih gledališč. Ko bi se bili pred petimi leti ustrašili glasov iz Ljubljane, ko smo se lotili »Kralja na Betajnovi«, ko bi bili poslušali blagohotne ljubljanske nasvete ob našem študiju »Školjke«, »Celjskih grofov« in »Kranjskih komedijantov« sem prepričan, da bi danes v Celju ne imeli poklicnega gledališča, na našem repertoarju pa bi mesto Shakespeara paradiral »Makol« »Trije vaški svetniki« in »Španska muha«.

Poleg klasične bi moralo vsako progresivno gledališče črtati iz bogate zakladnice realistične drame preteklega stoletja. Sicer ima tudi gledališče svojo modo, vendar hrani kljub temu starejša realistična ruska, francoska, nemška, severnjaška, angleška drama toliko življenjskega in oblikovanega bogastva, da je škoda za vsako gledališče, če ga pušča neizrabljenega in če ne črpa svojih življenjskih sil iz njega.

Ker smo slovensko gledališče, moramo pri sestavi repertoarja v prvi vrsti misliti na domačo dramsko literaturo. Res je, da nimamo mnogih izvršnih dramskih tekstov, s tem pa še ni rečeno, da bi ne mogli najti v domači literaturi primernih del, ki bi bila zanimiva tudi za današnjo publiko in sodobno gledališče. V tem oziru so vsa naša gledališča grešila vseh pet let po osvoboditvi — pa tudi naše osrednje Narodno gledališče v Ljubljani. Imam predlog, ki ga stavljam danes na dnevni red. Ako ga sprejmete, bo celjsko gledališče prvo, ki bo pokazalo razvoj Slovenske dramatike od prvih početkov do danes.

Če abstrahiramo Linhart, ki je na vse zadnje vendarle samo privedel tujih dramskih tekstov, ki jih je spretno presadil enega iz nemščine »Županova Micka«, drugega iz francoščine »Veseli dan ali Matiček se ženi«, privedemo do prve Slovenske izvirne komedije »V Ljubljano jo dajmo«, ki jo je po Levstikovi vspodbudi l. 1869. napisal Josip Ogrinec. Leta 1879. je izšla njegova enodejanka »Kje je meja?« — Profesor Fr. Koblar pravi o teh dveh prvih Slovenskih izvirnih komedijah v Slov. biog. leksikonu VI. zv. str. 222. Lj. 1935. sledeče: »V drami je Ogrinec ustvaril izvirno slovensko veselico in v narodno vzpodbudni smeri nadaljuje tradicijo Linhartovih komedij: Obe njegovi veselici »V Ljubljano jo dajmo« in enodejanka »Kje je meja?« sta vzeti neposredno iz narodnega življenja in je bila zlasti prva dolgo osnovan spored Slov. gledališča.«

Kdo pozna danes to prvo slovensko komedijo, koliko je slovenskih gledališčnikov, ki bi sploh vedeli, da imamo iz l. 1869 izvirno slovensko komedijo, ki jo danes lahko z majhno dramaturško predelavo brez skrbni uvrstitve v repertoar slovenskega gledališča?

In tako lahko nadaljujemo: Za Ogrinec je prišel Jurčič s prvo slovensko tragedijo »Tugomer«, ki ji Jezopet kumoval Levstik in je danes v Kreftovi preprosti eno najboljših slovenskih dramskih del. Izkazalo se je, da je malokatera drama iz svetovne literature zadnje čase imela tako prodoren uspeh na slovenskem odru kot »Tugomer«.

(Se nadaljuje.)

Gostovanje veselih teatrov u Celju

Tudi Celjani smo imeli pred kratkim priliko videti dvoje veselih teatrov, in sicer iz Maribora in Ljubljane. Mislim, da izražam mnenje poslušalcev, da so Mariborčani bolj ugajali kot Ljubljanci, čeprav je bil obisk pri drugih večji.

Pri prvih smo lahko opazili večjo razgibanost, svežino in pripravljenost nuditi Celjanom v dobri uri obilo smehe in zabave, kar jim je tudi v polni meri uspelo. Čeprav nam je pravi pohorski dialekt bolj oddaljen, je dosegel višek pohorski Tišek, ki je bil dobro založen z aktualnimi »vici«, ki jih je znal neprisljčno prenašati na občinstvo. Že njegova mimika je vzbudila pri gledalcih obilo smehe in aplavza. Škoda je, da ni tokrat nastopil tudi Jirga. Tudi napovedovalec tov. Želj Zlatko je znal s pravo tehniko govora, znanjem teksta na pamet, držati občinstvo v šahu. Ostale točke kot n. pr. ruski profesor, ki ga je igral tov. Mevlja, v katerem je posebej ruskega znanstvenika, ki se na vse načine trudi prikazati vlogo ruskega lesa in katrana pri uničenju nepremagljive španske flote, in poslanstvo, ki ga imajo Rusi za nadvlado nad malimi narodi, je bil zelo dobro podan. Škoda je samo, da ni bilo mariborski ansambl popoln, da bi lahko predvajal ves prvi ali drugi program.

Ljubljanci so nastopili trikrat v nabitih polni dvorani, saj po reklamnih letakih sodeč, si je vsak obetal res 90 minut pravega smehe. Teh 90 minut je izpolnjevalo deset točk programa, toda žal so nekatere točke napravile vsaj v Celju znatne vrzeli. Motilo je tudi to, da je bilo več točk predvajanih ali na celjski modni reviji, ali ljubljanski. Tako je bilo mnogo točk tistim, ki so se udeležili ene ali druge revije že znanih.

Operna parodija v izvedbi članov ljubljanske opere, Janka, Zupana, Banovca ter članov drame Bojčeve in Drenovca je bila zelo dobro zamišljena in duhovita, toda eno, ne mešati v motiv birokracije slavna imena Puccinija, Verdija in drugih. Pridružujem se

glasni pripombi nekega tovariša pri drugi predstavi, ki ogorčenost zaradi omalovaževanja teh slavnih mož ni mogel mirno prenesti. Ne bi bilo morda težko najti skladb, ki bi bolj ustrezale drugemu dobro naštudiranemu skedcu o birokraciji. Tudi vremenoski poročilo v izvedbi Drenovca, Kovičeve in Stritarja ni vzbudilo posebnega smehe v dvorani. Brez vsebine je bila baletna točka »Cunje«, ki so jo izvajali plesalci Japljeva, Hafner in Polik. Najboljša točka spreda sta bila diskutanta v Tivoliju tov. Bajca in Remčev. To je bila res duhovita in razumljivo igrana zadeva, ki je zadela marsikatero, ki hoče biti bolj učen in zato »operira« s tujkami, čeprav jih včasih še sam ne razume. Pri slikanju razpuščene vaše straže je vzbudil mnogo smehe predvsem dolenski dialekt, ki je bil v tem primeru skrbno naštudiran. Posrečena sta bila gluhca v izvedbi Koviča in Podkrajška. Jakob Hafner pa je v baletu »Bokser« zadovoljil predvsem mladino, ljubitelje boksa in bokserjev, ki so različne grimase in kriljenje klavnega bokserja, ki »dobja« udarce do potankosti razumeli. Ob koncu še nekaj besed o Jezku. Sama pojava in ime bosta pri temu talentiranemu in rutiniranemu humoristu kmalu splahnela, če se ne bo naučil »svežih« aktualnih tekstov, kot n. pr. pohorski Tišek. Z malenkostno spremembo teksta v razgovoru z njim, je Podkrajšek skušal to upravičiti, toda Celjani imajo dober spomin, zato se mu to v celoti ni posrečilo. Podkrajšek je skladno povezal v šaljivem tonu posamezne prizore, nažalost je tudi nastopil z znanimi teksti. Menja sem, da kviri ugled ansambla s tem, da bere tekst. Občutek imam, da so Ljubljanci preveč zaposleni in zato nimajo časa dopolnjevati programa z novimi, duhovitejšimi in aktualnejšimi točkami. Z novim programom si Celjani Podkrajškovega ansambla še želimo. M. G.

Nižja gimnazija na Vranskem

V začetku so nekateri s skrpso gledali otvoritev nižje gimnazije na Vranskem. Pokazalo se je, da ni bilo mesta strahu, ker se pokazalo, da je gimnazija na Vranskem bila nujno potrebna. Uspehi so se pokazali tudi naprej. Vsi tisti, ki so nadaljevali gimnazijo ali so šli v tehnikum uspevali zelo dobro, ker so prinesli s seboj solidno znanje.

Če pa pogledamo malo statistiko samonanjih obiskovalcev bomo videli, da je priliv študentov vsako leto večje. V letu 1949-50 je obiskovalo nižjo gimnazijo 28 študentov, a letos se jih je pojavilo 35. To so samo zunanji, v prvem razredu skupno se je pa vpisalo preko 50 otrok.

Omeniti pa moramo, da zunanji otroci so iz precej oddaljenih krajev kot iz St. Gotarda, Čemšenika, Trojan, Limovcah in St. Jurja ob Taboru, ki morajo po več ur pešati, če hočejo priti na Vransko. Vsakodnevno peščenje vpliva tudi na njihov uspeh.

Ker je sigurno, da se bo gimnazija na Vranskem vedno večala, a otroci

namajo primernih stanovanj iz tako oddaljenih vasi, želimo, da bi se višji činitelji malo pobrigali in uredili na Vranskem internat.

Makedonska kulturno - umetniška skupina nas obišče

Danes ob desetih dopoldne prispeje v Celje z brzim vlakom člani makedonskih kulturno-umetniških društev. Zvečer ob 8 bodo nastopili v Ljudskem gledališču z izbranim sporedom. Drugi nastop bo v nedeljo ob 16 popoldne. Nastopijo skupine najboljših kulturno-umetniških društev LR Makedonije. Opozarjamo občinstvo na pester in kvaliteten program. S polnoštevilno udeležbo pri sprejemu na kolodvoru in nastopih bomo izkazali bratsko ljubezen, ki jo goji slovenski narod do makedonskega.

Dr. Jos. Tomineček:

JEZIČNI DOHTAR RAZPRAVLJA

I. »Jezičnega dohtarja« poznate iz Prešerna. Sestnajstletno dekle drago, cvet lepote, se namuzne, očitač: »Kaj potopaš ti za mano, dohtar, ti, jezični dohtar?« Jezični dohtar Prešeren seveda, dorasli, učeni mož, advokat. V tedanjih časih, pred sto leti, in še dolgo pozneje, je bil našemu kmetu, fanatičnemu zemljeljbcu in zagrinjenemu pravdarju, izmed vseh doktorjev čisto udomačen »dohtar« pravd, zaradi jezikovne, njemu potrebne spretnosti kot »jezični« ločen od »doktorja« zdravnika, celo pa od malo znanega in njemu nepotrebnega doktorja modro, kaj šele bogoslovja; na današnje doktorje raznih modernih ved se niti mislilo ni. Dohtarja (dal te bom dohtarju »čeze«, je pretil sosed sosedu zaradi mejnika) je polagoma izpodrinil mednarodni »advokat«, medtem ko je srbskohrvatski »odvetnik« postal znak čistega slovenstva, ker se umetne novotvorbe (»pravdlovednik«, Murko leta 1833) niso prijele. Beseda »jezičen« je bila in je ostala zbadljiva; priznava pa gotovo, po današnjem priljubljenem »razslovlju« kvantitativne-količinske jezikovne zmnožnosti; vendar jezičnost še ni jezikavost.

Pravi jezični dohtar razpravlja v pravnih pravadah pri uradih. Tukajšnji dohtar pa bo danes in še večkrat razpravljal v pravadah o jeziku, še večkrat namreč, če bo kombinat papirarne, tiskarne ter tovarne duha in volje zadostno opremljen s surovinami. Naš jezični dohtar je in bo torej praviloma

jezikovni, jezikoslovni zastopnik, jezikoslovec. Slovenci smo na glasu, dobrem in slabem (kadar je glas pretiran), da smo narod jezikoslovcev, češ da se preveč in kar množično pečemo z uganjanjem o pravih in pravilnosti svojega jezika. Ponosni smo lahko na to, da je največji slavist, Fr. Miklošič, naš rojak in da štejemo vrsto znamenitih jezikoslovcev širokega obzorja. Množično, včasih diletantsko, ukvarjanje z jezikom pa more dovesti do enostranosti in trmaste upornosti; tako nastajajo jezikovne pravde na eni strani, na drugi pa brezbriznost za jezik pri tistih, ki v vseh takih pravadah vidijo nepotrebnost ruvanje koreninice namesto korenin, nekaj jezikovni birokratizem. Zlobno razlogujejo diletanti besedo »jezikoslovje« po svoje, namreč: »jezik-oslovje«.

Jezikoslovno bo torej naše razpravljanje, ne v obliki razprave, ampak kot preprosto pogovarjanje, kramljanje zdaj o tem, zdaj o onem pojavu, kakor ga srečamo tu in tam, oziroma tuintam (t. j. včasih), v listih, knjigah, na ulici, v pogovoru. Če govorim jezikoslovno (zdaj drugače razlogovano), se moram opirati na slovnico in slovar; storil bom pa to tako obzirno, da pač ne bo prišel v zadrego bralec, ki nima ali ne pozna, oziroma zna večše obeh (slovnice in slovarja), danes itak težko ali sploh ne pristopnih. Sporazumeli se bomo tudi tako, kakor so se pobotali pisci in bralci v pretekli dobi, ko smo namesto »slovnice« imeli pismenost, gramatiko ali kako latinsko oziroma

nemško ime, namesto »slovarja« pa besednik, besedišče, do nedavna besednjak (v začetni dobi tudi latinska in grška imena). V naslombi na »slovo«, ki pomeni v češčini in ruščini sploh besedo, pri nas pa le zadnjo — poslovlilno besedo, so naši učeni jezikoslovci prevzeli »slovar« od Rusov in za gramatiko dosledno uvedli »slovnico«, oboje prav za prav čisto nedomače, a zdaj popolnoma udomačeno.

II.

Pri jeziku, naj ga govorimo ali pišemo, je prvi namen, da ga in da se razumemo. Če je to doseženo, se ljudje povprečno kaj malo zanimajo, v kakih oblikah in s kakimi besedami se nam pove, brez posebnega ozira torej na slovnico in slovar. Jezikoslovec pa in jezikovni izbirnik premostrujeta preko vsebine vsako obliko in besedo, da li je v skladu s pravili, ki so nastala tekom let v krogu jezikovnih poklicnih presojevalcev. Leta 1734 je Jernej Basar v predgovoru svojih »Conciones« zapisal: »Zdajci pak u začetku tiga della sem en daljni čas premišljujeval, na kaj za eno vižo bi govoril in z kaj za enimi puštali ali črkami be kranjske besede pisal«. Kajne? Ko danes po več kot dvesto letih to beremo, pisatelja dobro razumemo, kaj je hotel reči; zraven se še namuzemo, da tudi zdaj, ko imamo celo natisnjena pravila o slovenskem »pravorečju«, mora marsikdo, ki javno govori, prenesti občutek, da besed ne izgovarja prav; mnogemu pa, ki kaj piše, se oponaša, da rabi napačne črke, res ne po pisavi — kajti ta je danes res poenotena — ampak po »pravopisu«. — Stopimo pa v prav sedanjo dobo! V Celju je na treh cestnih križiščih postavljena deska, na ka-

teri se bere: »Radi defekta na kapucinskem mostu promet z tovrnimi avtomobili proti Zidanem mostu usmerjen.« (Sulica kaže smer.) Vse v redu, jelije? Vozniki, kočjaži, šoferji napis berejo že več mesecev, ga razumejo in se ravna po njem. Množica pešcev se za napisne deske kajpada ne briga. Jezikoslovca pa udari dvoje hudih pogreškov proti slovnici, ki jih je — čast mu — opremo s svinčnikom ožigosal gotovo kak gimnazijček na tabli pri bencinski črpalnici blizu obeh gimnazij.

Napaki sta: »z tovrnimi« namesto pravišnega »s tovrnimi«; ter druga: »proti Zidanem«, namesto pravišnega »proti Zidanemu«. Manjkrat se pripeti druga, a prva se pojavlja pre pogosto.

Zato bom najprej opravil z drugo. Predlog »proti« se veže, kakor pravi slovnica, z dajalnikom, ne z mestnikom. Saj govorimo: Gremo proti svojemu (v narečju: svojemu) domu, ne pa »svojem domu«. Proti mestnemu (ne mestnem) parku. Proti hudemu (narečje hudmu) psu; ne pa »proti hudemu psu. Končnica je torej -emu, na koncu -u; ne pa -em brez -u.

Težje je s predlogom s in z; oba imata isti pomen, stoji pa pred besedo enkrat eden, drugkrat drugi. V navadnem govoru neprisljjenega, morda nekega razgovornika se bosta po vsej priliki vsak na pravem mestu postavila, ali trdi s ali mehki z. Zakaj? Zato, ker tak razgovornik naravno izgovori ta predlog neposredno skupaj z besedo, h kateri spada; ne pa, kakor žal šola navadno uči otroke pri čitanju, s in z ločena zase od pripadajoče besede. Če pravilno berem »zmenoj, ste-

boj«, ne pa napačno s (z) + menoj, teboj, te bo izreka sama napotila, da ti bodo usta izglasovala na pravem mestu s oziroma z; da torej ne bo morda pisal napačno »s menoj, z teboj«. Naše slovnice sicer učijo, da se predlog s govori in piše pred besedami ki se začnajo z nezvenečim soglasnikom, z pa pred zvenečim soglasnikom in pred samoglasnikom. To je res; toda kdo pozna in razločuje zveneče in nezveneče soglasnike? Samoglasnike si pač vsakdo zapomni s starim šolarškim rekom: »i u e o a — ko se uk konča«. Pa soglasniki? Praktično je, da si zapomniš tiste, ki jih je manj, in to so nezveneči; ostali so zveneči. Nezveneči so: k p t h f s c č š. Po morda nekam otročji, a uspešni praksi si teh devet nezvenečih (trdih) soglasnikov mehanično lahko in trajno zapomniš, če iz njih naredimo spominško besedo ali spominški stavek, n. pr. »hopsa, škafec toči«; v tem stavku jih je vseh devet — poskusite si sami zgraditi tak spominški pripomoček! Zdaj je pravilo enostavno: Pred temi 9 soglasniki stoji s, v vseh drugih primerih z; z metlo, s kunjco, s škafom, s svedrom, z žago, z oljem, s kravo, s teletom, z juncem, s fantom, z dekletom, s čevljem, s psom, z mačko, z nožem, s sabljo.

Obe navedeni napaki smukneta včasih v spise priznanih pisateljev in uglednih publikacij. Ni še dolgo, ko sem bral »proti Kokrskemu sedlu« (pravilno: Kokrskemu) in »z fevdalno gospodo« (pravilno: s fevdalno). Kajpada pri tem zlobno šari tudi tiskarski škrat, ki mu ni bil kos — korektor.

(O priliki dalje.)

